

APN-sygeplejersker

er de sårbares sikkerhedsnet

Avanceret Klinisk Sygepleje som funktion er opstået i engelsktalende lande, hvor den er kendt som "Advanced Practice Nursing". Uddannelsen og den avancerede rolle for sygeplejersker betegnes derfor ofte "APN" i Danmark. Det oversættes på dansk til "Avanceret Klinisk Sygepleje".

APN-sygeplejersker er de sårbares sikkerhedsnet

Layout: Dansk Sygeplejeråd 23-17

Copyright © Dansk Sygeplejeråd januar 2023. Alle rettigheder forbeholdes.
Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.

APN-sygeplejersker forebygger unødvendige indlæggelser, redder liv og sparer penge

Danskerne lever længere, og med alderen får vi flere kroniske sygdomme. Det stiller nye krav til sundhedsvæsenet – især i kommunerne, når patienterne bliver udskrevet fra hospitalerne hurtigere end nogensinde før. Regnestykket i kommunernes budgetter hænger ikke sammen. For den stigende mængde opgaver kræver nye bud på løsninger. Nogen skal tage sig af de flere patienter, og nogen skal sørge for, at de ikke bliver indlagt igen.

OECD og WHO peger på sygeplejersker som en del af løsningen. De anbefaler, at vi uddanner sygeplejersker til Advanced Practise Nurses, i daglig tale APN-sygeplejersker. De er eksperter i de komplekse patientforløb, der går på tværs af sektorer og specialer.

I 2019 blev den danske APN-uddannelse etableret på Aarhus Universitet, og i juni 2021 kunne de første 40 sygeplejersker skrive cand.cur. i avanceret klinisk sygepleje på visitkortet. APN-uddannelsen indgår som en linje på cand.cur.-uddannelsen. Uddannelsen tager to år som fuldtidsstudie - eller fire år som deltidsstudie.

På den danske uddannelse, der i dag udbydes af Aarhus Universitet og RUC, er der fokus på at videreudvikle klinisk praksis i det nære sundhedsvæsen. Det indebærer kompetencen til at arbejde forskningsbaseret med opgaver og problemstillinger i forhold til organisering og koordinering i det nære sundhedsvæsen.

APN-sygeplejersker har sin berettigelse i alle dele af sundhedsvæsenet. I dansk kontekst er det særligt i kommunerne, at der er erfaringer med sygeplejersker, der har taget den nye uddannelse.

Læs på de næste sider om de første erfaringer med APN-sygeplejersker som en etableret del af sygeplejen, og se en video, der kort forklarer APN-funktionen her:

ANTAL INDLÆGGELSER FALDER EFTER APN-INDSATS

For at illustrere effekten af et APN-forløb er der lavet et dataudtræk på de nulevende borgere, som i løbet af januar og februar 2022 påbegyndte et APN-forløb. Dataudtrækket viser:

- at der i tiden op til APN-forløbet var en stigning i antallet af leverede timer til denne gruppe af borgere, samt at antallet af leverede timer falder igen efter APN-sygeplejerskens indsats.
- at antallet af indlæggelser hos borgerne falder efter APN-indsatsen.

Konkret viser gennemgangen, at der i perioden fra et halvt år før APN-indsatsen og frem til APN-indsatsen var 25 indlæggelser i gruppen. Til sammenligning var der i perioden fra APN-indsatsen og det efterfølgende halve år kun 10 indlæggelser i den samme gruppe. Reduktionen på 15 indlæggelser svarer til en ændring på 0,4 mio. kr. i kommunal medfinansiering*.

* (beløbet er opgjort i 2023 max-sats pr forløb.)

Kilde: Helen Kæstel, sygeplejeforsker i Aalborg Kommune

APN'ER REDDER KOMPLEKSE LIV

Knap et år efter det første hold APN-sygeplejersker afsluttede kandidatuddannelsen i avanceret klinisk sygepleje, er de ved at finde deres plads i kommuner og på hospitaler.

Tekst **CHRISTINA SOMMER OG HELLE KOBBERUP LINDBERG** · Foto **NIKOLAI LINARES**

Én holder hånden under de mennesker, der ikke kan fungere i nutidens sundhedsvæsen. En anden arbejder på at forbedre det tværsektorielle samarbejde om borgere, der lever med midlertidigt eller permanent kateter. En tredje yder støtte, rådgivning og besøg hos komplekse borgere, hvor

sygeplejerskerne har brug for fornyet klinisk vurdering.

I juni 2021 kunne omkring 40 sygeplejersker som de første i Danmark skrive cand.cur. i avanceret klinisk sygepleje på visitkortet – i daglig tale APN-sygeplejerske (Advanced Practise Nursing). Og nu begynder mange af dem at finde deres

plads i kommuner og på hospitaler landet over.

Uddannelsesløft i kommunerne

APN-uddannelsen er blevet til i et samarbejde mellem otte kommuner, Dansk Sygeplejeråd og Aarhus Universitet. Og det kan mærkes, fortæller Annelise Norlyk,

Jeanette Rindorf Trolle (tv.) og Sara Nilsson (bagest) er fuldtids APN-studerende i Emdrup. Her har de simulationsundervisning og gør klar til inspektion, palpation og afskultation af hjertet – under vejledning af APN-sygeplejerske Margaret Florence Hunt (siddende). De færdigheder skal bl.a. bruges i helhedsvurderinger af borgere med komplekse problemstillinger.

at ældre skal have endnu mere specialiseret pleje og behandling i eget hjem.

Annelise Norlyk uddyber:

”APN’erne vil kunne lave helhedsvurdering af multisyge patienter og borgere mhp. at iværksætte intervention og pleje på et avanceret sygeplejefagligt niveau – i tæt samspil med andre faggrupper, især læger på hospitaler og i almen praksis.”

Når lægen mangler

Ovenstående kompetencer var medvirkende til, at sygeplejerske Line Sandlykke med fire års erfaring fra en akutmodtagelse og en urinvejskirurgisk afdeling søgte ind på uddannelsen i 2019.

”Jeg ønskede at få redskaber til at se årsagssammenhænge og tage kliniske beslutninger, især i akutte situationer. For lægerne er der ikke altid, når man har brug for dem,” fortæller Line Sandlykke, der nu er ansat som klinisk sygeplejespecialist på Urinvejs sygdomme på Herlev Gentofte Hospital (læs side 55).

Hun tilføjer:

”Uddannelsen giver så meget mening især ift. det nære sundhedsvæsen og de udfordringer, som især primær sektor står med. Her kan jeg som APN på hospitalet være det vigtige bindeled til kommunerne.”

APN’er redder liv

Aalborg Kommune var med til at starte uddannelsen og er en af de kommuner, hvor APN-sygeplejerskerne for alvor begynder at finde deres plads. Kommunen har fire ansat, og sygeplejefachef i Ældre- og Handicapforvaltningen, Helen Kæstel, er imponeret.

”Ud fra dét, jeg har set indtil nu, kan jeg ganske enkelt sige, at APN-sygeplejerskerne redder liv – de langsomt døende liv, ikke de akutte. Det er borgere, der falder gennem sprækkerne, og som ellers ville være helt uden for vores rækkevidde. Det er kun APN-sygeplejerskerne, der kan få greb om den kompleksitet, og det skyldes udelukkende uddannelsen,” siger hun.

I Københavns Kommune er tre APN-sygeplejersker også så småt klar i hhv. det udkørende akutteam, center for rehabilitering og akutsygepleje samt hjemmesygeplejen. Til sommer bliver en fjerde ansat i kommunens center for diabetes.

”Det hele er lidt i sin vorden, men vi er meget optagede af, at uddannelsen ikke er en akademisering af sygeplejen. APN-sy-

geplejerskerne skal være tæt på borgerne. De ældre bliver dårligere, og vi skal passe på dem sammen med især almen praksis på en anden måde,” siger centerchef for HR og Uddannelse i Københavns Kommune Clea Hinrichsen. Hun tilføjer:

”Her kan APN-sygeplejerskerne f.eks. udvikle nye metoder til praksisnære forløb. Og de skal også afdække nye sygeplejerskeopgaver og -funktioner i det nære sundhedsvæsen. Det er højaktuelt i kølvandet på udspillet til den nye sundhedsreform og selvstændigt virksomhedsområde til sygeplejerskerne.”

Væk fra skrivebordet

I Esbjerg Kommune glæder chef for sygeplejen, Anni Kjærgaard Sørensen, sig også til sommer, hvor hun endelig får to APN-sygeplejersker i sin fold. Og de skal ikke sidde bag skrivebordet, understreger hun:

”Borgerne skal have gavn af deres øgede kompetencer. De vil f.eks. blive koblet på vores plejecentre og multisyge borgere i hjemmet. Men de vil få mere tid til at fordybe sig, og de vil alt andet lige have nogle andre kompetencer til at tænke helhed, end vores dygtige sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter har.”

Læs mere om APN-sygeplejersker på dsr.dk/apn

DET KAN APN-SYGEPLEJERSKER

APN-sygeplejersker uddannes til at arbejde med komplekse sygeplejeopgaver i et tæt samarbejde med læger som f.eks. at:

- udføre klinisk udredning
- udføre sygeplejefaglig udredning på avanceret niveau og iværksætte intervention inden for afgrænsede sygdomsgrupper
- udføre klinisk lederskab
- arbejde sundhedsfremmende og forebyggende
- udvikle praksis, herunder hensigtsmæssige arbejdsgange
- udvikle og arbejde på tværs af borgerforløb
- arbejde tværprofessionelt

Læs mere om uddannelsen på www.kandidat.au.dk/sygepleje

professor og uddannelsesleder, Institut for Folkesundhed, Sektion for Sygepleje på Aarhus Universitet.

”En tredjedel af de studerende kommer fra primær sektor. Det er markant flere, end vi ser på den anden linje (cand.cur. nursing science, red.). De kommer typisk med 5-8 års klinisk erfaring. De er superengagerede, videbegærlige og motiverede. Jeg er ikke i tvivl om, at APN-uddannelsen er med til at give et uddannelsesløft i kommunerne.”

Uddannelsen byder på fag som patofysiologi, multisygdom og polyfarmacy. Og der er f.eks. også moduler om forskningsmetoder og organisering og koordinering i det nære sundhedsvæsen, hvor APN’erne netop er tiltænkt en nøglerolle i takt med,

APN-SYGEPELEJERSKER ER DE SÅRBARES SIKKERHEDSNET

Med hænderne dybt begravet i praksis og fokus på samarbejde, vedholdenhed og solid faglighed. Sådan går APN-sygeplejerskerne i Aalborg til opgaven med at holde hånden under særligt sårbare borgere.

Tekst **HELLE LINDBERG** · Foto **CATHRINE ERTMANN**

Ann. Flemming. Lotte. Carl. Morten. Kaj. Sonja.

Hvert navn står skrevet på whiteboardet, der hænger på det lille kontor på Diskovej i Aalborg, hvor kommunens fire APN-sygeplejersker har sat hinanden stævne. Hvert navn repræsenterer en kompleks livssituation – en særligt sårbar borger, som er i overhængende fare for at falde ned mellem sundhedsvæsenets sprækker.

Hvert navn bliver triageret på klassisk vis. Rød, gul eller grøn. Hvem er der taget hånd om? Hvem kan vente? Hvem kalder på handling nu?

”Så er der Ivan. Han er ret relevant. Hvem kan tage ham?” spørger Sacha Methe Elbeck, da sygeplejerskerne når til det sidste navn på tavlen.

”Jeg vil gerne have ham,” siger Signe Skov.

”Har du plads til at tage én mere ind lige nu? Jeg synes, du har for travlt allerede,” siger Sacha Methe Elbeck.

”Det har jeg også,” svarer Signe Skov med et lille smil. Afslutningen på sætningen forbliver usagt, men den hænger alligevel i luften: ”Men jeg vil gerne have ham alligevel.”

Tæt på praksis

Travlt har de uden tvivl – Signe Skov, Sacha Methe Elbeck, Louise Helmer og Malene Bæk Jakobsen. Siden september 2021 har de som vaskeægte pionerer arbejdet hårdt på at udhugge og forme virksomhedsområdet for en helt ny type sygeplejerske i Aalborg Kommune.

Alle fire er nemlig blandt den gruppe af sygeplejersker, der som de første i Danmark har færdiggjort den nye kandidatuddannelse i avanceret klinisk sygepleje. Dermed har de været blandt det allerførste kuld af APN-sygeplejersker, der efterfølgende skulle ud at omsætte deres nyerhvervede viden til praksis.

Det har krævet en stor arbejdsindsats. Ikke mindst ift. at opbygge et tværfagligt

netværk, udvikle deres funktion både praktisk og teoretisk samt gøre omverdenen opmærksom på, at APN-sygeplejerskerne findes. Det fortæller Signe Skov, da vi kort efter morgens møde sidder i bilen på vej ud på borgerbesøg.

”Jeg oplever så småt, at der begynder at ringe klokker rundt omkring, når jeg fortæller, at jeg er APN-sygeplejerske. Men vi har også gjort rigtig meget ud af at være synlige og tæt på praksis. Det har været en prioritet for os siden første dag, også for mig personligt. Jeg råber ”APN” til nærmest alle, der gider lytte, fordi jeg synes, at det vi gør, er så enormt væsentligt,” siger hun.

Åbenhed for de opgivne

Og hvad er det så, APN-sygeplejerskerne i Aalborg gør? På fagsprog udfører de ”afgrænset klinisk udredning, diagnosticering og behandling af de mest komplekse borgere i det nære sundhedsvæsen.” Med deres egne ord er de en vigtig brik, der

indtil nu har manglet i et ulige puslespil, der for især udsatte borgere kan være svært at få til at gå op.

”Vi hjælper nogle ressourcesvage borgere, som ikke kan fungere i et moderne sundhedsvæsen, hvor meget behandling er flyttet ud af hospitalet og ind i hjemmet. Deres sygdomsbilleder er ofte komplekse og gør, at de f.eks. ikke selv kommer afsted til lægen, ikke kan overskue deres vigtige aftaler eller ikke kan mestre deres eget liv,” fortæller Signe Skov.

Det er typisk multisyge borgere, der er i målgruppen. Ofte er symptombilledet uklart, og i mange tilfælde er der tale om stigmatiserede mennesker, der oplever at bliver mødt med forudindtagethed andre steder i sundhedsvæsenet, fortæller Signe Skov og tilføjer:

”Hvis du f.eks. har en lang historik med misbrug og indlæggelser, så har andre sundhedsprofessionelle måske lidt givet op på dig. Derfor gør vi som APN-sygeplejersker enormt meget ud af at møde alle borgerne med fuldstændig åbenhed.”

Smidighed ved afbud

Det er netop sådan en borger, vi efter planen skal ind at besøge, da Signe Skov parkerer bilen foran specialplejehjemmet Trækbanen.

Han er en multisyg, overmedicineret borger, der hele sit liv har haft et overforbrug af alkohol. Han har i den seneste tid haft et faldende funktionsniveau, har oplevet mange fald i hjemmet, været isoleret socialt og haft problemer med at spise nok.

Da vi kommer indenfor, får vi imidler-

tid at vide, at borgeren stadig sover – og at han i øvrigt allerede har aftalt med personalet på Trækbanen, at de må kigge ind til ham senere.

Det er godt nok til Signe Skov, som ved, at manden har det svært med ændrede aftaler. I stedet benytter hun lejligheden til at introducere sig selv for personalet. Sammen gennemgår de borgerens aktuelle situation og handleplanen for ham i den digitale borgerjournal CURA. De taler om de punkter, som Signe Skov skal følge op på, og bliver enige om, at der også skal afholdes et møde med egen læge.

”Vi er ikke specialister”

Netop samarbejdet med andre faggrupper og fagpersoner er et centralt element i APN-sygeplejerskernes funktion, fortæller Signe Skov:

↓ Størstedelen af APN-sygeplejerskernes arbejde foregår ude blandt borgerne. Her er det 82-årige Conni, der har fået besøg af Malene Bæk Jakobsen.

”Vi er ikke specialister, og det er ikke sådan, at vi kommer tromlende ind og fortæller alle andre, hvor skabet skal stå. Vi kommer med en klinisk kunnen, en faglighed og et overblik, som giver en anden vinkel på borgeren – men vi er også ydmyge ift. de andre faggruppers viden og sørger for at bringe alle ressourcer i spil, når vi skal arbejde sammen om borgeren.”

Ude blandt borgerne

Overblik, koordinering, tovholderi, planlægning. Det kan måske lyde som skrivebordssygepleje, men det er langt fra tilfældet. Tværtimod foregår størstedelen af APN-sygeplejerskernes daglige arbejde ude blandt borgerne. Der er hele tiden fart på, telefonen kimer konstant, og hvert opkald besvares prompte, for hvert eneste opkald er livsvigtigt.

”Hver gang telefonen ringer, er det en vigtig aftale, en læge eller en anden fagperson, vi har forsøgt at få fat på. Når der så pludselig er hul igennem, er det vigtigt, at vi griber muligheden,” forklarer Malene Bæk Jakobsen.

Komplekse liv kræver særlig faglighed

Vi er på vej for at besøge endnu en borger: 82-årige Conni, der har haft tre indlæggelser inden for kort tid. Hun er sær-

ligt sårbar over for endnu en indlæggelse – derfor skal Malene Bæk Jakobsen følge op på de aktuelle helhedsproblemer, faciliterer samarbejdet med alle professionelle og lave målrettede planer, som Conni selv er en vigtig medspiller i.

” Vi hjælper nogle resourcesvage borgere, som ikke kan fungere i et moderne sundhedsvæsen

APN-SYGEPLEJERSKE
SIGNE SKOV

Det kan virke simpelt – og det er det langt hen ad vejen også. Det er dog i høj grad APN-sygeplejerskernes særlige faglighed, der gør det muligt for dem at gå ind og identificere den enkelte borgers udfordringer. Det understreger Helen Kæstel, der er sygeplejerskernes nærmeste leder og sygeplejechef i Ældre- og Handicapforvaltningen i Aalborg Kommune:

”Det er APN-uddannelsen, der gør det.

Det ville ikke være nok, hvis hjemmesygeplejerskerne f.eks. bare fik mere tid til den enkelte borger. Det er komplekse liv, der har brug for hjælp – meget forskellig slags hjælp – og det kræver en helt særlig faglighed.”

Ros fra andre faggrupper

Det er da heller ikke kun deres leder eller APN-sygeplejerskerne selv, der kan se værdien i den særlige type sygepleje, de yder. Også andre fagpersoner i kommunen er begejstrede.

Jeanette Hermansen er social- og sundhedsassistent på Mou Plejecenter. Hun har arbejdet tæt sammen med APN-sygeplejerskerne i et komplekst forløb med en borger, hvor der var behov for en særlig indsats.

”Malene (Bæk Jakobsen *red.*) fik presset nogle tiltag og en behandling igennem, som vi ikke kunne have klaret selv. De er en uvurderlig hjælp, når vi netop står med de her særligt komplekse borgere, som ellers nemt ender med at blive kastebolde i systemet,” siger Jeanette Hermansen.

”Hvis det ikke var for APN-sygeplejerskerne, så ved jeg ikke, hvad der var blevet af den pågældende borger. Ham havde vi nok tabt på gulvet.” ●

HVAD ER EN APN-SYGEPLEJERSKE?

Den internationale sygeplejerskeorganisation, ICN's, definition på en APN-sygeplejerske er en sygeplejerske, som:

- yder sygepleje på et avanceret niveau
- har selvstændighed og myndighed til at kunne varetage et større ansvar for patientens pleje og behandling
- har mulighed for kontinuerlig klinisk udøvelse af den avancerede kliniske kompetence
- er uddannet ved en anerkendt uddannelsesinstitution på minimum masterniveau, som er formelt reguleret og registreret med titel.

”Ud fra dét, jeg har set indtil nu, kan jeg ganske enkelt sige, at APN-sygeplejerskerne redder liv – de langsomt døende liv, ikke de akutte. Det er borgere, der falder gennem sprækkerne, og som ellers ville være helt uden for vores rækkevidde. Det er kun APN-sygeplejerskerne, der kan få greb om den kompleksitet, og det skyldes udelukkende uddannelsen.”

***- Helen Kæstel, sygeplejechef i Ældre- og Handicapforvaltningen
i Aalborg Kommune.***

Dansk Sygeplejeråd

Sankt Annæ Plads 30, 1250 København K

Telefon 33 15 15 55

dsr@dsr.dk **www.dsr.dk**